

**František Stellner, Radek Soběhart,
Pavel Szobi, Marek Vochozka, Marek Vokoun**
*Vývoj českého vysokého ekonomického školství
v letech 1945-1953.*

Praha: Setoutbboks.cz, 2015, 252 str.

Vznik této publikace je spjat s šedesátým výročím založení Vysoké školy ekonomické v Praze, které se připomínalo v září 2013. Tehdejší rektor prof. Hindls před tím zřídil poradní komisi pro dějiny VŠE, která se měla zaměřit mj. na výzkum politických a personálních okolností vzniku školy. Vedením této komise byl pověřen doc. F. Stellner. Výsledky výzkumu, který probíhal v letech 2010-2012 a na němž se podíleli i další členové autorského týmu, jsou předkládány v této publikaci.

Autorský tým, který převážně působí na Vysoké škole technické a ekonomické v Českých Budějovicích, provedl důkladný průzkum dostupných archivních materiálů (často však neúplných) a dalších pramenů. Jelikož kladl důraz na personální stránku vývoje sledovaných vysokých škol a fakult, využíval hojně prameny osobní povahy (paměti, korespondence, deníky). Informace čerpal i z rozhovorů s pamětníky, z dobového tisku a dobových odborných časopisů. Řadu výsledků tohoto výzkumu již členové týmu publikovali.

Do vývoje vysokého školství v ČSR po roce 1945 a zvláště pak po roce 1948 silně zasahovaly politické vlivy. Je to dobře patrné zejména na institucionálních proměnách vysokého ekonomického školství.

V roce 1945 obnovily svoji předválečnou činnost dvě instituce v rámci ČVUT (měly v podstatě postavení dnešních fakult), na nichž se vyučovaly ekonomické nebo příbuzné obory:

► Vysoká škola obchodní ČVUT; ta byla v roce 1951 přejmenována na Vysokou školu věd hospodářských a pak v roce 1953 zrušena.

► Vysoká škola speciálních nauk ČVUT; vyučovaly se na ní na vynikající úrovni mj. pojistná matematika, matematická statistika, statisticko-pojistné inženýrství – zrušena byla v roce 1952. Na ČVUT byla v roce 1952 zřízena Fakulta ekonomicko-inženýrská, která přetrvala až do roku 1960.

Nově byla v roce 1945 zřízena Vysoká škola politická a sociální v Praze, s fakultami politickou, novinářskou a sociální, na které se vyučovala i ekonomie. Tato škola byla od akademického roku 1949/50 přeměněna na Vysokou školu politických a hospodářských věd a její fakulty na hospodářskou, politicko-diplomatickou a společenských nauk. V roce 1953 byla tato vysoká škola zrušena a zřízena byla Vysoká škola ekonomická.

Současně s uvedenými institucemi fungovala od roku 1945 Ústřední politická škola KSČ (od roku 1953 Vysoká stranická škola při ÚV KSČ), kde se stranické kádry školily rovněž v ekonomických oborech, zejména v tzv. politické ekonomii.

Výsledky podrobného zkoumání výše naznačeného vývoje tvoří obsah první části publikace (130 str.), který autoři rozvrhli do pěti kapitol. Sledované období v letech 1945 až 1953 rozdělili na tři časové úseky, kterým odpovídají první tři kapitoly. Další dvě kapitoly jsou věnovány úžeji vymezeným tématům.

Kapitola I. Vývoj vysokého ekonomického školství v letech 1945-1948 (F. Stellner) pojednává nejprve o obnově výuky na obou zmíněných součástech ČVUT a o osobnostech, které se o to zvláště zasloužily. Pak je popsána školská politika KSČ

v uvedeném období a její vliv na vznik Vysoké školy politické a sociální v Praze.

Dopady komunistického puče analyzuje kapitola II. Ekonomické vysoké školství po únoru 1948 (F. Stellner). Nejprve jsou popsány dopady, které se týkaly všech vysokých škol (sovětizace vysokého školství, zavedení výuky marxismu-leninismu, prověrky učitelů i studentů, řízení školské politiky komunistickým aparátem), pak je analyzována situace na konkrétních vysokoškolských institucích s ekonomickým zaměřením.

V kapitole III. Reorganizace vysokého ekonomického školství v letech 1951-1953 (F. Stellner, R. Soběhart) se rozebírají důvody, které vedly k rušení některých institucí a zřizování nových. Na těchto změnách se významně podílely i spory uvnitř nejvyššího stranického aparátu, které vyvrcholily likvidací Rudolfa Slánského a dalších vysokých komunistických funkcionářů. Výsledkem reorganizací bylo založení Vysoké školy ekonomické k 1. 9. 1953 a zřízení ekonomických fakult na dvou vysokých školách.

Kapitola IV. Personální situace na Vysoké škole ekonomické v Praze v době jejího založení (F. Stellner, P. Szobi, M. Vokoun) podrobně dokládá, že největší počet učitelů přišel z hospodářské fakulty Vysoké školy politických a hospodářských věd, nikoli, jak by se čekalo, z Vysoké školy obchodní ČVUT.

Kapitola V. Fakulta ekonomicko-inženýrská ČVUT (R. Soběhart) sleduje vývoj a osudy této fakulty i diskuse ohledně jejího zaměření a konečně i existence.

Tyto kapitoly obsahují množství cenných a málo známých či zapomenutých informací o událostech, které dramaticky poznamenaly naše vysoké školství, nejen ekonomické, na dlouhou řadu let.

Do textu jsou zařazeny četné a někdy i dosti dlouhé citáty z dobových pramenů, které též dokreslují atmosféru tehdejších událostí.

V následující části publikace (103 str.) jsou doplňující texty různé povahy. Nejprve je to 15 biografických medailonků vybraných osobností spjatých s vývojem vysokého ekonomického školství po roce 1945. Autoři uvádějí, že nejde o reprezentativní výběr, ale o ukázkou z připravovaného biografického slovníku k dějinám Vysoké školy ekonomické v Praze.

Pak je zařazen Appendix „Současné vysoké ekonomické školství“ (M. Vochozka). Název však neodpovídá obsahu, většina textu je věnována celému českému vysokému školství a jeho vývoji po roce 1989. Ekonomického školství se týká jen krátký závěr: seznam studijních programů z oboru ekonomie (podle klasifikace KKO) a expertní hodnocení programu/oboru „Ekonomika podniku“, u něhož není uvedeno, kdo hodnocení prováděl.

Následuje velmi podrobný a cenný Seznam pramenů a literatury, teprve po něm jsou zařazeny přílohy, které patří k Appendixu (a mohly být do něj bez problémů začleněny). Seznam tabulek, obrázků a příloh je dosti zmatený, navíc chybí odkazy na stránky, kde se daný objekt nachází. Tyto části publikace, žel, minulo náležité redakční zpracování.

V celku se však jedná o velmi cennou a svým způsobem průkopnickou publikaci. Autoři mají jistě dostatek materiálu pro zpracování dalších období a případně i odvětví českého vysokého školství.

Vladimír Roskovec